

ADONIS PRIVILEGIUM

QUO

ECCLESIAM VELNENSEM ABBATIÆ S. EUGENDI JURENSIS CONFIRMAT.

(Ex Baluzii Miscellaneis)

Anno 870 Incarnationis Domini nostri Jesu Christi congregata sancta synodus Viennæ metropolis Ecclesiæ, domno et venerabili archiepiscopo Adone præidente, et vigilantissima cura causas ecclesiasticas et filiorum suorum necessitates investigante, ac ecclesiastico more deficiente, adveniens reverendus vir Manno præpositus cœnobii sancti Eugendi Jurensis, adventus sui causam manifestans, protulit in medio, quamdam ecclesiam ex cœnobia prædicto et infra Viennensem diœcesim sitam in villa Velnis, dotatam in honore sancti Petri, privilegio sibi concesso ab antecessoribus sanctissimi jam fati archiepiscopi, necnon ab ipso compontifice usque ad id tempus conservato, proclamante vici sancti Albani rectore desolatam esse: protulit etiam isdem venerabilis præpositus scripturam inquisitionis temporibus piæ recordationis Domini Agilmari factæ, eo quod et tunc temporis altercatio habcretur inter ipsarum rectores Ecclesiarum: sed quia eam sancta Synodus irritam judicavit, eo quod canonicor..... roboratam non vidit, placuit sanctissimo pontifici a

A capite per sanctissimos presbyteros omnem causam reiterari, quatenus veritate comperta altercatio diu ventilata firmaretur.

B His igitur testantibus et dicentibus ordinem veritatis, visum est domno pontifici una cum consensu sanctissimæ synodi, quatenus sicut in diebus Antecessorum suorum sanctorum pontificum honorata fuit sancta congregatio cœnobii beatissimi Eugendi, sic et in hac petitione, et in cæteris necessitatibus suis honorem et opem ferret ad vires suas sancta metropolis Viennensis Ecclesia, et ut sopita querela firmiter privilegium suum super facto Viennensis Ecclesia in futurum possideat, litteris etiam roboretur. In hunc itaque modum ego Ado Viennensis Archiepiscopus consentiens, et pio consilio filiorum meorum annuens, manu propria subter firmavi, sanctisque filiis meis secundum morem ecclesiasticum firmare rogavi. Actum Viennæ publice mense Aprilis, episcopatus domni Adonis anno decimo, indictione tertia.

VITA SANCTI THEUDERII

ABBATIS VIENNÆ IN GALLIA.

Auctore sancto ADONE ejusdem urbis episcopo

(Apud Mabill., Act. SS. ord. S. Bened., tom. I. pag. 678. ex mss. codd. quorum fragmenta Benedictus Gononus in Append. ad Vit. PP, Occid. retulit.)

1. Ado, Viennensis episcopus, fratribus in cœnobia sancti Theuderii a consistentibus in Domino Jesu Christo æternam salutem. Patris vestri Vitam, id est beati Theuderii, idcirco vestræ sanctitati scriptis meis commendare disposui, ut vos suis exemplis ad amorem vitæ æternæ amplius invitarem. Cupio enim ejus imitatores et æmulatores vos existere, cujus patrocinium Dei munere acquisivisse plurimum gaudeo. Cujus igitur viri primus ortus et vitæ processus taliter se habet.

Theuderius Viennensis, facultatibus distributis, Lerinum petit

2. Hic beatus vir provincia Viennensi ortus, pa-

a Abbatia S. Theuderii, vernacule *Saint-Chef*, olim ord. S. Bened., nunc in ecclesiam collegiatam

C rentibus secundum sæculi dignitatem clarus, facultatibus mundi honorabilis exstitit. Qui cum adhuc puer esset, ad amorem vitæ æternæ anhelare piis studiis cœpit: et quia parentibus claris ortus pecuniam non parvam ex censu patrimonii acquisierat, ut perfectus Christi discipulus exsisteret, eam dare pauperibus ut centuplum reciperet, et in futuro vitam æternam possideret, non distulit. Sarcina igitur temporali exoneratus ac sæculi veste ad plenum nudatus, ut perfectius Domino Deo serviret, Lirinense cœnobium expetere cogitavit.

A S. Cæsario detinetur.

3. Parentibus itaque derelictis, ac Deo totum se conversa, et mensæ archiepiscopali Viennæ Allobrogum unita est.

committens sub hoc desiderio Arclatensem civitatem A
 expetiit, ubi tunc sanctus Cæsarius pontifex habebatur, ut solatio pontificis iustus, per ipsum facilius iter ad insulam monachorum capesseret. Sed summi Dei omnipotentis dispositione actum est, ut consiliis sanctis sancti pontificis aliquantulum ubi retardaretur. Ferunt namque quia primo cum se prospexissent, propriis vocabulis se salutaverunt, atque omnipotentis Dei virtus pariter utrumque dono gratiæ ita inspiraverit, ut qui ante notitiam sui non habuerant, mox corpore se videntes, quod vere servi Dei essent, compellatione mutua foris nescientibus manifestarent. Vere instar illius beatitudinis, ubi erit plena cognitio veritatis, ubi unus integre et veraciter ab alio cognoscetur: quando non per speculum aut in ænigmate, sed facie ad faciem Deus videbitur, qui illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium. Rescitis itaque B. Cæsarius desiderii ipsius ardoribus, congaudens, Deoque omnipotenti gratias referens, sic beatum Theuderium alloquitur: O famule Dei, si verbis meis assensum dederis, erit Dominus tecum, et consilium cordis tui corroborabit. Maneto tantisper nobiscum ecclesiastico ordini subditus. Quod Dei munere tibi imposuerimus, humiliter sustine, ut sicut Scriptura docet, cum mansuetudine et humilitate opera tua perfeceris, super omnem gloriam dirigaris. Cui R. Theuderius: Scio, Pater beatissime, a Domino suis dictum: *Qui vos odit me odit, et qui vos spernit, me spernit* (Luc. x, 16). Idcirco tuis monitis ut Domini iussionibus parere non differam. Substitit itaque ibi B. Theuderius secundum voluntatem B. Cæsarii, et die nocteque jejuniis, vigiliis, et orationibus vocem animi sui Deo committens, non parvam lætitiā proferens sui tam pontifici, quam Deo contulit.

Presbyter factus Theuderius redit in patriam.

4. Convolutus autem tempore cogitans B. Cæsarius divinis eum amplius vincere ministeriis, illo diu reluctante et reclamante diaconi officium imposuit, ac sic ei non post longum tempus presbyteri dignitatem cuncto clero et populo acclamante largitur. Quod officium ita S. Theuderius reverenter amplexus est, ut videret eum meritis et gratia cæteros præeuntem, officio mirabilem, humilitate etiam minoribus se submittentem, cogitans illud Domini dictum: *Qui se humiliat exaltabitur* (Luc. xviii, 14); et Scripturæ dicentis: *Quanto magnus es, humilia te in omnibus* (Eccli. iii, 20). Curriculo autem temporum evoluto cogitavit vir Dei revisere provinciam nativitatis suæ, et parentes suos consolari. Itaque voluntatem suam sancto episcopo aperiens, ab ipsoque benedictionem eundi et redeundi exoptulans, grandi mœnore primo eum affecit. Deinde S. viri animo se non posse contraire cernens, assensum licet tristis dedit, cumque benedictionibus discessit ab urbe Arclatensi prosecutus clero et populo flente quod vir Dei ab eis recederet, tandem abire permisit.

Viennæ descriptio.

5. Veniens itaque S. Theuderius non longe ab urbe Viennensium, perquirere instanter cœpit, ubi nam cellulam habitationi suæ perficeret. Ut igitur paululum articulum scribentis ad Viennensem urbem deflectam: Vienna urbs est Galliarum nobilissima ad occidentem et propter aquinolarem partem castris præ eminentibus munita ut non facilis sit accessus ad mœnia civitatis. Castrum primum ad meridiem vergens Cappro. Cui vicinum est Eumenius, proxime Quiriacus. Cui muro per vallem protenso jungitur Propiacus et Pompeiacus centum diis apud cultores dæmonum quondam celebris. Non longe quintum castrum annectitur, cui nomen vetustas Suspoli dedit: ipsaque tota civitas cum suis castris a fluvio [*deest forte 'aira*], usque ad ipsum fluvium Rhodanum protenso per colles usque ad planum muro cingitur, metropolis illustrissima, et inter Galliarum urbes insignissima.

Theuderius cellam ædificat facto miraculo.

6. Cum igitur vir Dei locum sessionis suæ requireret, pervenit tandem ad locum suæ solitudini aptum non minus procul ab urbe; ibique in honore Domini nostri Jesu Christi, sub veneratione beati Eusebii Vercellensis episcopi et martyris, domunculam ædificare cœpit. Contigit autem fundamentis jactis ut collis propter eminens grandi prærupto scinderetur, ac ruinam loco prætenderet: sed oratione viri Dei ab illo qui suis dixit: *Si haberetis fidem, tanquam granum sinapis, diceritis monti huic: Transi hinc in mare, et transiret* (Luc. xvii, 6), mirabile dictu! in parte alia nihil ædificationi nociturus subsedit. Exin ædificata domo, reliquiisque sanctorum altari impositis iterum vir Dei circumambulans juxta Jauram fluvium ubi cellulam servorum Dei fundaret, secum in cordis secretoolvebat. Arripitur propterea somno, moneturque per visum ut super ipsam aquam B. martyris Symphoriani basilicam construeret. Factumque est: ac exornato loco monachos ibi servire Deo delegit. Crescebat autem fama viri Dei, ac longe lateque spargebatur. Nec enim patiebatur Christus Deus noster lucernam sub modio celari.

Varias cellas construit.

7. Accurrentibus ergo plurimis ad notitiam viri Dei, frater ejus Arvus, sed et propinqui alii visendi gratia inter cæteros quadam die advenerunt: quos ille blande et paterne amplexatus, de spe vitæ æternæ et remuneratione sanctorum eos pie monebat. Inflammatus vero nimium et ardore Spiritus sancti accensus, venit ad castrum nuncupatum A'arona, ibique monasterium monachorum instituere cupiens, oratorium B. Petri apostolorum principis construxit, ibique orationibus et vigiliis Deo vacans per aliquod tempus resedit. Postmodum veniens ad vicum et villam parentum suorum, cui vocabulum est Assicia, ubi oratorium in honore B. Mauricii martyris parentes ejus construxerunt, prosternens se in ora-

tione, continuis diebus et noctibus rogabat Dei omnipotentis misericordiam, ut condignum locum servorum Dei habitationi ei demonstrare dignetur. Cum autem se sopori dedisset, visus est ei angelus Dei, qui et locum secretum in colle Rupiano signavit, et ut ibi monasterium quod ardebat [*id est, desiderabat*], construere præmonuit. Erat tunc temporis hic locus utpote silvestris feris ac serpentibus plenus. Evigilans vir Dei venit ad locum sibi divinitus monstratum, ibique aliquantulum Deo orationem fudit. Sed invidus omnis boni diabolus, ut sanctum virum Dei ab intentione cœpti retraheret, sicut per serpentem primis parentibus venena suæ perfidiæ propinavit, iterum serpentem ingressus, et ferarum iras movens appetere retinuit. Cujus versutias vir Dei prænosens armis orationum se muniens intrepidus stetit, ac fraus diaboli victa evanescendo succubuit. Annuente itaque Viennensium episcopo constructa et basilica celeri opere in veneratione sanctæ Dei genitricis Mariæ, atque de facultatibus tam parentum quam propinquorum suorum monasterium dotatum, et monachi juxta regulam Sanctorum Patrum sunt instituti.

Eligitur orator populi ad Deum.

8. Eodem tempore Philippus a venerabilis episcopus Viennensis vicesimus primus habebatur. Consuetudinis erat in eadem urbe unum de pluribus electum sanctioris vitæ in remoto infra eandem urbem ponere, qui vota populi, contemplativæ vitæ solum deserviens, Deo familiaris allegaret. Pontifex itaque cum ex diœcesi virum plenum virtutis requireret, cui et populus imperio ipsius quod ad salutem pertinet secreta sua committeret, beatum Theuderium jam monachorum patrem existentem se habere tantopere gavisus est. Itaque eum accessiri jussit. Sciens vero beatus vir quo tenore a pontifice quæreretur, gratiæ Dei se totum committens, præposito suo Severiano nomine curam monasterii sui superposuit, et exhortans atque valedicens fratribus, commendans illos Domino cui spem suam commiserat, ad pontificem perrexit. Quem isdem pontifex venerabiliter suscipiens, congregato clero omnique plebe sanctum virum fratribus de misericordia Dei ecclesiæ filiis assignavit, ut oratione B. viri ipse lucrum de grege sibi commisso ad Dominum reportaret. Elegit itaque sibi vir beatus in monte Quirinali locum et Basilicam B. martyris Laurentii, ubi die noctuque orationi Deo vacaret.

Ejus virtutes et commendatio.

9. Quantæ autem distractionis quantæque humilitatis hic vir fuerit, non facile quavis lingua explicabitur. Lacrymis profusus, oratione cautus, corde totus in Domino fixus, de paucitate vero cibi et potus ac vilitate habitus quod dignum exprimere possim non video : quando in cilicio recumbens, noctes diesque sine cibo et potu continuaverit. Quia ergo populi undique ad eum confluebant, ipse sub secreto quantum poterat se occultans fenestram per-

* Philippus concilio Lugdunensi, anno 567, et Parisiensi iv, anno 573, præsedet.

A modicam aperiens, advenientibus monita dabat. Contulerat autem ei Christi gratia cordis sapientiam et oris gratiosam facundiam, ut sciret quod singulis salubriter panderet. Quis vulnere diaboli percussus ad eum venit et non continuo medicatus sanusque recessit ! Quis mœstus de pondere peccatorum suorum non statim de misericordia Dei consolatus securior et lætior rediit ? Quem seculi pressura tristior reddiderat, ejus hortatu ad spem gaudii sempiterni animum illico erexit. Ut dictis Apostoli concludam totum, *Omnius omnia factus est ut faceret omnes salvos (I Cor. ix, 22)*. Miraculis etiam Dominus servum suum familiaris adhærentem clarificavit, ita ut plures a malignis spiritibus vexati, et variis languoribus detenti ejus orationibus sanarentur.

Morti proximus Deo ferventius vacat.

10. Mansit autem isdem sanctus vir duodenio in loco præelecto et sibi dulcissimo : Deo semper ardentissima contritione spiritus ac corporis totum se mactavit. Cum autem tempus suæ resolutionis instare cerneret, ferventius in alta mentis contemplatione perdurans, quasi vicinior januis cœlestis vitæ oculum mentis ad alia deflectere ægre ferebat. Intererat amore Conditoris sui visioni, aderant desideriis ejus agmina cœlestium spirituum chori, apostolorum multiplicia tropæa, martyrum sanctorum in cœlis inenarrabilis lætitia. Non sonus, non cibus ullus præter Christum suavis. Inter tam felices et beatos labores cum aliquantulum vir Dei corpore languesceret, plenus et consummatus piis operibus migravit ad Dominum. O virum beatum post tot labores gaudiis sanctorum spirituum in societate sanctorum annumeratum, et visione Domini sui quem semper amavit æterne consolatum et feliciter lætificatum !

Sepelitur. Corpus immobile redditur.

11. Postquam obitus sancti viri civitati est nuntiatus, ivit tota civitas in obsequium funeris, sacerdotes, reliquosque olerus, et populi innumera multitudo. Compositum ex more corpus in feretro cooperitur : cumque a circumstantibus presbyteris post officia reddita ut ad sepulcrum ferretur sanctum feretrum fuisset apprehensum, moveri a loco non potuit, mirantibus et stupentibus omnibus qui aderant, et sollicito quid facto opus sit quærentibus. Ut S. pontificis decreto definitum est (quamvis populus contraheret) quatenus ad monasterium suum portaretur (quod est mirabile), illico tanta facilitate est motum, ut nullius ponderis esse putaretur. Pervenitur in suburbio civitatis ad basilicam S. Romani martyris in vico Brenniaco, ibique paululum repausatur : quod supererat noctis, pervigilem duxerunt. Quid autem miraculi contigerit non prætereundum puto.

Vinum multiplicatur in gratiam bajulorum sacri corporis.

12. Sanctimonialium feminarum Deo in monaste-

riis Viennæ servientium charitate et obsequio curatum est, ut fatigatio præcedentium et subsequentium fratrum aliquantulum relevaretur. Hæc ancilla Dei quæ congregationi præerat in superiori monasterio, tria vascula vino plena post sanctum funus misit, unde sitientes refocillari potuissent et hi qui vigiliis agerent recrearentur. Bibitum est quousque vascula exhausta fuerint. Aderat tunc ibi Severianus olim viri Dei præpositus cum fratribus qui sancto obviam venerant. Quidam ex eis unde biberent cum quæssissent, non invenerunt. Sed quid divina virtus per sanctos suos non operatur? Ancillæ Dei quæ vascula plena vino detulerant, cum diluculo ad monasterium reverti vellent, sua vascula repetentes quasi nihil inde hauserint plena repererunt. Vere tunc isdem operatus est, ut servum suum magnificaret in vasculis qui in Cana Galileæ saporem aquæ convertit in vinum Suffecit bibentibus liquor divinæ virtutis, ut etiam ad monasteria urbis satis inde referretur, et ad laudem Domini nostri Jesu Christi publicum miraculum fieret.

Cæcus illuminatur. Contractus erigitur.

13 Ferebatur autem corpus sanctum humeris procerum, qui vicissim sibi desiderio pio succedebant. Et cum esset cælum nubilum et aer sudus, omnesque timerent tempestatem adventuram esse, subito serenitas B. viri meritis reddita est. Delatum est sanctum corpus in locum Duodecim nuncupatum, ubi tale miraculum divina virtus præstitit. Cæcus quidam ita natus per triduum sanctas) turbas cum funere B. viri venturas sustinuit. Ut potuit tetigit velamen feretri, et continuo ab oculis ejus sanguis profluxit, ac statim inexpertum lumen recepit. Ut

A autem ad locum sepulturæ perventum est, quidam homines pleni fide detulerunt ibi debilem membris contractum, ita ut natibus ipsius plantæ inhærent. Adfuit sancti viri meritum: sanus enim pedibus a sepulcro sancto rediit. Quod ne alicui commentitium et non vere actum videretur, ipsi ambo, sive qui cæcus fuerat, sive qui gressum negatum receperat, in monasterio viri Dei usque ad mortem devoti perstiterunt, atque viva voce divina in se facta miracula promulgaverunt.

Cera crescit.

14 Ad tenebras noctis fugandas cera defuisse putabatur. Tristati fratres quo se verterent non habebant; sed timorem illorum depulit ille qui in dentibus manducantium quinque panes in solitudine accrescere dedit. Nam cera inter manus eorum ita creverat, ut de parva quantitate plurima luminaria accreverint. Curatum est ergo sanctum corpus digna veneratione et in sepultura quam olim sibi ipse præviderat venerabiliter celatum, ubi se cum Deo vivere crebris miraculis ad laudem Domini Jesu Christi manifestat. Quem si patronum apud ipsum, filii et fratres mei, habere desideratis, vitam ejus imitari plenam amore concupiscite. Desiderabat enim hic sanctus vir lucra semper Domini sui, et de vestra corona et ipse in Christo gratulari. Nunquam a vobis daberit, si vos de conversatione ejus vitæ animam et vitam non elongaveritis. Dominus autem qui illi meritum gratis et præmium æternum contulit, vobis et desiderium omnis boni augeat, et obedientiam sibi gratam perfectionem plenam justitiæ donet.

APPENDIX AD S. ADONIS OPERA

TRANSLATIO SEU ELEVATIO S. BARNARDI,

EPISCOPI VIENNENSIS,

Facta anno DCCCCXLV, IX, Kal. Maii; scripta ab auctore anonymo ejus temporis.

(Apud Mabill., Acta SS. ord. S. Bened.)

1. Regni cælorum civibus tantam gloriam concessit tribuere omnipotens Deus, ut coruscantes miraculis spargant per populos famam laudis: et nostris temporibus de magnifico Patre nostro Beato Barnardo pontifice visiones clara ostensione sunt revelatæ hominibus, ætate meritoque diveris. Sed cum nullus acquiesceret, ostendit se cuidam viro, nomine Rainaldo, ætate longæva et sacerdotali gratia sublimato: cujus relatione omnis dubietas merito pelleretur, quia erat vir nobilis, et castitatis munere insignis; et, ut ipse retulit, ita sibi apparuit. Dum quiesceret in strato suo sub profundo no-

D ctis silentio, apparuit ei quidam vir magnæ auctoritatis, sacerdotalis stola indutus, ferens archiepiscopale pallium, qui eum vocavit, dicens: Rainalde, me, te volo scire, conditorem hujus fuisse loci, et ut corpus meum fratribus tuis præcipias transferri, quod indigne concluditur in cœno aquarum. Cœpit autem eadem revelatio multis apparere, et minaci voce idem sanctus, ut celerius fieret, præcipere; et nisi obedirent suis sermonibus, locum asserebat, quem fundaverat, desolaturum.

2 Igitur tertia feria infra albas Paschæ, nono videlicet Kalendas Maii, anno Dominicæ Incarnationis